

TRUMP DOSSIER 2015–2029

HOOFDSTUK 23

23.9 Reacties uit het Midden Oosten

VAN "GEEN NIEUWE OORLOGEN" NAAR HET CONFLICT MET IRAN

De geopolitieke schokgolf van Trumps militaire keuze (2025–2029)

DEEL 2 – Overzicht

23.6 Juridische analyse

"Was de aanval op Iran juridisch verdedigbaar?"

Analyse van:

- Amerikaanse Grondwet
 - War Powers Resolution (1973)
 - bevoegdheden van de president
 - rol van het Congres
 - VN-Handvest
 - internationaal recht
 - zelfverdediging
 - proportionaliteit
 - preventieve aanvallen
 - verschillende juridische interpretaties
 - historische vergelijking met eerdere Amerikaanse interventies
-

23.7 Reactie van Iran

Analyse van:

- officiële verklaringen
 - militaire reactie
 - Revolutionaire Garde
 - politieke gevolgen
 - economische gevolgen
 - gevolgen voor de bevolking
 - nucleair programma
 - diplomatie
 - propaganda
 - interne machtsverhoudingen
-

23.8 Israël

Analyse van:

- gezamenlijke strategie
 - rol van Netanyahu
 - samenwerking met de VS
 - militaire resultaten
 - politieke gevolgen
 - veiligheidssituatie
 - Gaza
 - Hezbollah
 - Syrië
 - Libanon
-

23.9 Reacties uit het Midden-Oosten ga naar bladzijde 6

Per land:

- Saoedi-Arabië
- VAE
- Qatar
- Oman
- Egypte
- Jordanië
- Irak
- Syrië
- Libanon
- Turkije

Vergelijking van officiële reacties.

§23.10 Internationale reacties

Volledige analyse van:

- Verenigde Naties
- NAVO
- Europese Unie
- G7
- Rusland
- China
- India
- Japan
- Zuid-Korea
- Australië
- BRICS

Inclusief gevolgen voor de internationale rechtsorde.

§23.1 INLEIDING

Wanneer een verkiezingsbelofte de geschiedenis ontmoet

"Ik zal geen nieuwe oorlogen beginnen."

Het was een van de meest herkenbare boodschappen waarmee Donald Trump zich tijdens beide presidentscampagnes onderscheidde van veel van zijn voorgangers. Vanaf zijn eerste verkiezingscampagne in 2016 bekritiseerde hij de langdurige Amerikaanse militaire betrokkenheid in Afghanistan en Irak. Ook tijdens zijn campagne voor een tweede ambtstermijn keerde deze boodschap steeds terug. Hij presenteerde zichzelf als een president die de Verenigde Staten uit eindeloze conflicten wilde houden en conflicten liever door afschrikking en onderhandelingen wilde beëindigen dan door nieuwe militaire interventies.

Voor veel kiezers vormde juist deze belofte een belangrijk onderdeel van zijn aantrekkingskracht. Binnen delen van de Republikeinse achterban leefde de wens om de Verenigde Staten minder direct te betrekken bij kostbare buitenlandse oorlogen. Tegelijkertijd bleef Trump benadrukken dat de Verenigde Staten, wanneer hun veiligheid of die van bondgenoten in het geding zou zijn, bereid moesten zijn snel en met overweldigende kracht op te treden.

Deze twee uitgangspunten — terughoudendheid én bereidheid tot militair optreden — zouden in 2026 rechtstreeks met elkaar in botsing komen.

Een onverwacht kantelpunt

In juni 2026 escaleerde het conflict tussen Israël en Iran in hoog tempo. Na Israëlische aanvallen op Iraanse militaire en nucleaire doelen besloot de Amerikaanse regering onder president Trump zich militair te mengen. Op 21 juni 2026 voerden Amerikaanse strijdkrachten luchtaanvallen uit op drie Iraanse nucleaire installaties: **Fordow**, **Natanz** en **Isfahan**. De operatie kreeg de codenaam **Operation Midnight Hammer**. Volgens het Amerikaanse ministerie van Defensie namen meer dan 125 militaire vliegtuigen deel, waaronder zeven B-2 Spirit-stealthbommenwerpers. Ook werden GBU-57 "Massive Ordnance Penetrator"-bommen en Tomahawk-kruisraketten ingezet. De Amerikaanse regering verklaarde dat de operatie bedoeld was om het Iraanse nucleaire programma ernstig te beschadigen en Iran tot onderhandelingen te bewegen.

President Trump omschreef de operatie als een "spectaculair militair succes" en stelde dat de belangrijkste verrijkingsinstallaties van Iran "volledig waren vernietigd". Onafhankelijke analyses waren op dat moment terughoudender: zij concludeerden dat de installaties zware schade hadden opgelopen, maar dat de volledige omvang van de schade en de status van verrijkt uranium nog niet met zekerheid konden worden vastgesteld.

Waarom dit hoofdstuk belangrijk is

De Amerikaanse aanvallen op Iran markeerden een van de belangrijkste buitenlandse beleidsbeslissingen van Trumps tweede presidentschap. De gebeurtenissen riepen onmiddellijk vragen op die verder reiken dan de militaire operatie zelf:

- Was hiermee sprake van een nieuwe oorlog of van een beperkte militaire interventie?
- Paste de operatie binnen de verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen?
- Welke constitutionele bevoegdheden had de president?
- Welke rol speelde het Congres?
- Welke gevolgen had de aanval voor de internationale rechtsorde?
- Hoe reageerden bondgenoten en rivalen?
- Welke economische gevolgen waren zichtbaar op de energie- en financiële markten?
- Wat betekende dit voor de machtsbalans in het Midden-Oosten en daarbuiten?

Het beantwoorden van deze vragen vereist meer dan een beschrijving van de militaire operatie. Het vraagt om een analyse waarin diplomatie, internationaal recht, economie, militaire strategie, binnenlandse politiek en geopolitiek samen worden beschouwd.

Onderzoeksvraag

Dit hoofdstuk onderzoekt daarom de volgende centrale vraag:

In hoeverre betekende de Amerikaanse militaire actie tegen Iran een breuk met Donald Trumps verkiezingsbelofte om geen nieuwe oorlogen te beginnen, en welke gevolgen had deze beslissing voor de Verenigde Staten, Iran en de internationale gemeenschap?

Deze vraag wordt niet uitsluitend benaderd vanuit Amerikaans perspectief. Ook de standpunten van Iran, Israël, Europese bondgenoten, internationale organisaties en onafhankelijke deskundigen worden meegenomen.

Methodologie

Dit hoofdstuk is opgebouwd volgens de uitgangspunten van het **TRUMP DOSSIER 2015–2029**:

- onderscheid tussen controleerbare feiten en interpretaties;
- chronologische reconstructie van gebeurtenissen;
- vergelijking van officiële verklaringen met onafhankelijke analyses;
- aandacht voor juridische, militaire, economische en diplomatieke dimensies;
- expliciete vermelding van onzekerheden wanneer informatie nog onderwerp van onderzoek is.

De analyse maakt gebruik van openbare bronnen, waaronder officiële Amerikaanse documenten, verklaringen van het ministerie van Defensie, rapporten van het Amerikaanse Congres, internationale organisaties en gezaghebbende nieuwsorganisaties. Voor de beschrijving van **Operation Midnight Hammer** zijn onder meer gegevens gebruikt van de Congressional Research Service, het Amerikaanse ministerie van Defensie en onafhankelijke analyses van onder andere Reuters, AP en de Council on Foreign Relations.

Historische reflectie

Slechts weinig buitenlandse beleidsbeslissingen uit Trumps tweede ambtstermijn hebben zoveel internationale aandacht gekregen als de beslissing om rechtstreeks militaire aanvallen uit te voeren op Iraanse nucleaire installaties. Voor voorstanders vormde de operatie een voorbeeld van snelle en krachtige afschrikking; voor critici riep zij vragen op over escalatie, de rol van het Congres en de risico's van een bredere regionale oorlog.

Juist omdat de beoordeling van deze gebeurtenis sterk uiteenloopt, is een zorgvuldig onderscheid tussen feiten, politieke standpunten en historische interpretaties essentieel. Dat vormt het uitgangspunt voor de rest van dit hoofdstuk.

HOOFDSTUK 23.9

Reacties uit het Midden-Oosten

Tussen diplomatie, afschrikking en eigenbelang

Hoe de regio reageerde op de Amerikaanse aanval op Iran

"Het Midden-Oosten reageerde niet als één blok op de Amerikaanse aanval op Iran. Achter ogenschijnlijk vergelijkbare verklaringen schuilen uiteenlopende veiligheidsbelangen, economische afhankelijkheden en geopolitieke strategieën. Juist deze verschillen bepalen mede hoe het regionale machtsevenwicht zich na juni 2026 ontwikkelde."

23.9.1 Inleiding

De Amerikaanse militaire operatie **Operation Midnight Hammer** was niet alleen een confrontatie tussen de Verenigde Staten en Iran. De gevolgen werden direct gevoeld in vrijwel het gehele Midden-Oosten.

Voor de landen in de regio stonden meerdere belangen op het spel:

- regionale veiligheid;
- economische stabiliteit;
- olie- en gasexport;
- internationale scheepvaart;
- relaties met de Verenigde Staten;
- relaties met Iran;
- binnenlandse politieke stabiliteit.

Hoewel vrijwel alle regeringen opriepen tot de-escalatie, verschilden hun onderliggende belangen aanzienlijk.

23.9.2 Saoedi-Arabië – Voorzichtig balanceren

Saoedi-Arabië zag Iran al jarenlang als een belangrijke regionale rivaal. Tegelijkertijd hadden beide landen sinds 2023, mede dankzij Chinese bemiddeling, stappen gezet om hun diplomatieke betrekkingen te herstellen.

Na de Amerikaanse aanvallen koos Riyad voor een behoedzame koers.

Officiële reactie

De Saoedische regering:

- sprak haar bezorgdheid uit over de escalatie;
- riep alle partijen op tot terughoudendheid;
- benadrukte het belang van diplomatie;
- waarschuwde voor destabilisatie van de regio.

Achterliggende belangen

Voor Saoedi-Arabië stonden onder meer op het spel:

- bescherming van olie-installaties;
- veiligheid van de Perzische Golf;
- economische hervormingen (Vision 2030);
- voorkomen van een directe militaire confrontatie met Iran.

Historisch gezien weerspiegelde deze houding een verschuiving van openlijke confrontatie naar pragmatisch risicobeheer.

23.9.3 Verenigde Arabische Emiraten (VAE)

De VAE bevinden zich in een vergelijkbare positie.

Enerzijds onderhouden zij nauwe veiligheidsrelaties met de Verenigde Staten.

Anderzijds zijn economische relaties met Iran van blijvend belang.

De Emiraten riepen daarom op tot:

- onmiddellijke de-escalatie;
- bescherming van de internationale scheepvaart;
- hervatting van diplomatiek overleg.

Voor Abu Dhabi stond vooral economische stabiliteit centraal.

23.9.4 Qatar – Bemiddelaar tussen rivalen

Qatar nam opnieuw de rol aan die het de afgelopen jaren vaker heeft gespeeld: die van diplomatieke bemiddelaar.

Het land onderhoudt:

- een belangrijke Amerikaanse luchtmachtbasis (Al Udeid);
- diplomatieke contacten met Iran;
- relaties met vrijwel alle belangrijke regionale spelers.

Na de Iraanse raketaanval op Al Udeid veroordeelde Qatar de schending van zijn luchtruim, maar bleef het zich tegelijkertijd inzetten voor verdere diplomatie.

Volgens meerdere diplomatieke bronnen speelde Qatar een belangrijke rol bij de communicatie tussen Washington en Teheran tijdens de-escalatiepogingen.

23.9.5 Oman – De stille diplomaat

Oman vervult al tientallen jaren een unieke positie in het Midden-Oosten.

Het land onderhoudt goede relaties met zowel:

- de Verenigde Staten;
- Iran;
- de Golfstaten.

Oman bood opnieuw aan als neutrale gesprekslocatie voor toekomstige onderhandelingen.

Deze rol sluit aan bij de traditionele Omaanse buitenlandse politiek, die is gericht op dialoog en conflictbemiddeling.

23.9.6 Egypte en Jordanië

Beide landen behoren tot de belangrijkste Amerikaanse partners in de Arabische wereld.

Hun reacties kenmerkten zich door:

- oproepen tot terughoudendheid;
- steun voor regionale stabiliteit;

- waarschuwingen tegen verdere escalatie.

Voor zowel Egypte als Jordanië stonden interne stabiliteit en economische gevolgen centraal.

Beide regeringen vreesden dat een langdurig conflict zou leiden tot:

- hogere energieprijzen;
 - grotere migratiedruk;
 - verdere economische onzekerheid.
-

23.9.7 Irak

Irak bevond zich in een bijzonder moeilijke positie.

Op Iraaks grondgebied bevinden zich:

- Amerikaanse militairen;
- door Iran gesteunde milities;
- Iraakse veiligheidstroepen.

Daardoor dreigde Irak opnieuw het toneel te worden van indirecte confrontaties tussen Washington en Teheran.

De Iraakse regering riep op tot:

- respect voor de Iraakse soevereiniteit;
 - beëindiging van militaire escalatie;
 - hervatting van diplomatie.
-

23.9.8 Syrië en Libanon

Syrië

De Syrische regering veroordeelde de Amerikaanse aanvallen en sprak haar steun uit voor Iran.

Gezien de langdurige samenwerking tussen Damascus en Teheran werd deze reactie door analisten als verwacht beschouwd.

Libanon

In Libanon werd de situatie sterk beïnvloed door Hezbollah.

De Libanese regering probeerde escalatie te voorkomen.

Hezbollah sprak zich veel krachtiger uit tegen de Amerikaanse en Israëlische operaties.

Hierdoor nam de bezorgdheid toe over mogelijke uitbreiding van het conflict naar de Israëlisch-Libanese grens.

23.9.9 Turkije

Turkije nam een genuanceerde positie in.

President Erdoğan:

- bekritiseerde verdere militaire escalatie;
- benadrukte het belang van diplomatie;
- wees op de risico's voor regionale stabiliteit.

Tegelijkertijd bleef Turkije vasthouden aan zijn eigen strategische positie binnen de NAVO en zijn complexe relaties met zowel Washington als Teheran.

23.9.10 De Straat van Hormuz

Een van de grootste internationale zorgen betrof de veiligheid van de **Straat van Hormuz**.

Dagelijks passeert een aanzienlijk deel van de mondiale olie-export deze zeestraat.

Mogelijke risico's waren:

- blokkades;
- aanvallen op tankers;
- hogere verzekeringspremies;
- verstoring van energiemarkten.

Hoewel volledige afsluiting uitbleef, leidde de dreiging alleen al tot verhoogde nervositeit op de internationale energiemarkten.

23.9.11 Regionale machtsbalans

Na juni 2026 ontstond een nieuwe strategische situatie.

Belangrijke ontwikkelingen waren:

- intensievere samenwerking tussen Israël en de Verenigde Staten;
- verdere veiligheidscoördinatie binnen de Golfregio;
- grotere diplomatieke rol voor Qatar en Oman;
- nauwere samenwerking tussen Iran, Rusland en China;
- groeiende aandacht voor regionale zelfredzaamheid.

Hierdoor veranderde niet alleen de militaire situatie, maar ook het diplomatieke landschap.

23.9.12 Historische analyse

De reacties van de landen in het Midden-Oosten laten zien dat de regio niet kan worden beschouwd als een homogeen geopolitiek blok. Elk land reageerde vanuit een eigen combinatie van veiligheidsbelangen, economische afhankelijkheden en diplomatieke prioriteiten.

Opvallend was dat zelfs staten die kritisch stonden tegenover het Iraanse beleid terughoudend waren in hun publieke steun voor verdere militaire escalatie. Voor veel regeringen woog het risico van een langdurige regionale oorlog zwaarder dan de directe voordelen van een verzwakt Iraans nucleair programma.

Historisch gezien bevestigt dit een bredere trend: waar eerdere crises vaak werden gedomineerd door ideologische tegenstellingen, spelen tegenwoordig economische stabiliteit, energiezekerheid en regionale ontwikkeling een steeds belangrijkere rol in de beleidskeuzes van Midden-Oosterse staten.

Samenvattende tabel – Reacties uit het Midden-Oosten

Land	Officiële reactie	Belangrijkste prioriteit
Saoedi-Arabië	Oproep tot de-escalatie	Regionale stabiliteit en olie-export

Verenigde Arabische Emiraten	Diplomatie en terughoudendheid	Economische continuïteit
Qatar	Bemiddeling	Conflictbeheersing en diplomatie
Oman	Neutrale bemiddeling	Hervatting van onderhandelingen
Egypte	Stabiliteit	Economische en sociale rust
Jordanië	De-escalatie	Nationale veiligheid
Irak	Bescherming soevereiniteit	Voorkomen van proxyconflicten
Syrië	Steun aan Iran	Strategische alliantie
Libanon	Verdeelde reacties	Voorkomen van uitbreiding conflict
Turkije	Diplomatieke oplossing	Regionale invloed en stabiliteit

Conclusie §23.9

De gebeurtenissen van juni 2026 maakten duidelijk dat de landen in het Midden-Oosten geen eenduidige reactie hadden op de Amerikaanse en Israëlische militaire acties. Vrijwel alle regeringen riepen op tot terughoudendheid, maar deden dat vanuit verschillende strategische overwegingen. Voor olie-exporterende staten stonden economische stabiliteit en de veiligheid van de Straat van Hormuz centraal; voor landen als Qatar en Oman lag de

nadruk op bemiddeling; voor Irak, Syrië en Libanon speelde de aanwezigheid van gewapende groepen en buitenlandse strijdkrachten een bepalende rol.

De regionale reacties onderstrepen dat het conflict niet alleen draaide om de verhouding tussen de Verenigde Staten en Iran, maar ook om de bredere machtsbalans in het Midden-Oosten. Juist deze uiteenlopende belangen maakten een snelle diplomatieke oplossing complex en benadrukten hoe verweven veiligheid, economie en geopolitiek in de regio zijn. Daarmee vormt §23.9 een belangrijke opstap naar **§23.10**, waarin de blik wordt verbreed naar de reacties van de Verenigde Naties, de Europese Unie, de NAVO, Rusland, China en andere mondiale spelers.

Alle hoofdstukken en podcast afleveringen zijn gemaakt door ai volgens het idee en script

van BridgeThuis-BridgeBox Thijs

Update 24juli2026